

Czesław Francke, Jerzy Lodowski

Bardo, woj. wałbrzyskie, St. 3, Zamek,
AZP: 93-26/3

Informator Archeologiczny : badania 23, 81

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Późne średniowiecze

Bardo, woj. wałbrzyskie,
St. 3, Zamek, AZP: 93-26/3

Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Czesław Franke pod kierunkiem doc. dr. hab. Jerzego Lodowskiego. Badania finansowały: KZA w Wałbrzychu oraz Urząd Miasta i Gminy w Bardzie. Dziewiąty sezon badań. Zamek średniowieczny (XIV — I poł. XV w.).

W związku ze zbadaniem zamku górnego oraz rejonu wieży skupiono się na pracach zabezpieczających — murarskich.

Jedyny wykop o wymiarach 250 x 250 cm założono w sąsiedztwie wieży. Z niego pozyskano jedyny, jak do tej pory, egzemplarz topora ciesielskiego (z otworem do wyciągania gwoździ). Prace ziemne prowadzone w innych miejscach były związane z odsłanianiem relikwów murów, które w przyszłości mają być bądź to zabezpieczone, bądź też częściowo odtworzone. W jednej z takich odkrywek odsłonięto pozostałości odcinka muru obwodowego, który jak się okazało w przeszłości uległ przesunięciu (zsunął się po stoku) na odległość 100-150 cm oraz nachyleniu w stosunku do pierwotnego przebiegu poziomu wyrównawczego o kilkadziesiąt stopni.

Zabezpieczono, przemurowano, a częściowo odtworzono wewnętrzne lico cylindrycznej wieży. W tej fazie prac mur wyciągnięto na wysokość zastanego poziomu korony ruiny budowli. W przyszłości planuje się podniesienie jej o dalsze 50-100 cm.

Częściowo przemurowano i nadmurowano jedną ze ścian zejścia oraz bok otworu drzwiowego prowadzących do pomieszczenia C — piwnicy.

Wyłano ławę fundamentową (warstwy kamieni i zaprawy cementowej) pod odcinek muru obwodowego, który ma być odtworzony.

Prace murarskie prowadzone na bazie kamieni pochodzących z wykopów, płasku pozyskiwanego z najbliższego sąsiedztwa zamku oraz zaprawy wapienno-cementowej będą kontynuowane.

Bobin, gm. Proszowice woj. krakowskie St. 5 patrz okres rzymski

Brześć Kujawski,
woj. włocławskie,
St. 34, AZP: 49-46/43

Uniwersytet Łódzki Katedra Archeologii

Badania prowadziła grupa studentów Katedry Archeologii U.Ł. pod kierunkiem doc. dr. hab. Leszka Kajzera. Finansował WKZ we Włocławku. Pierwszy sezon badań. Zamek królewski.

Siedziba książęca, królewska i potem starościńska w wojewódzkim Brześciu nie była dotychczas przedmiotem badań archeologicznych. Przeprowadzono tu w 1986 r. wstępne studia architektoniczne, w których efekcie zarysowano program prac na 1989 r. Obejmował on wstępne zapoznanie się z układem stratygraficznym dziedzińca, zbadanie posadowienia murów obwodowych i weryfikację tezy Z. Nawrockiego z 1986 r., że stojący obecnie na dziedzińcu dom powstał w całości w latach około 1800.

Zamek w Brześciu zajmuje południowy skraj wysoczyzny zajętej przez miasto lokacyjne. Początki jego nie są jasne, zaś na pewno w 1332 r. został on zdobyty przez Krzyżaków, którzy siedzieli tu do 1346 r. W 2 połowie XIV w. został prawdopodobnie rozbudowany, a za czasów Władysława Jagiełły pełnił rolę stacji tego króla. Przebudował go w XVI w. starosta brzeski Sebastian Mielecki. W 1657 r. został zniszczony przez Szwedów i nie powrócił już do świetności. Według obiegowej tradycji mury zamkowe zostały rozebrane na przelomie XVIII i XIX w. przez Prusaków, którzy wzniesli nowe budynki więzienne. Rosyjskie więzienie funkcjonowało tu przez wiek XIX a następnie w 1918 r. założenie adaptowano na szkołę. Po wyprowadzeniu się szkoły w 1986 r. budynki stały opuszczone a obecnie prowadzone są prace budowlane, zmierzające do remontu i pomieszczenia w nich Gminnego Ośrodka Kultury.

W 1989 r. wyeksplorowano 4 wykopy sondażowe o łącznej powierzchni 36 m² i orientacyjnej kubaturze 76 m³ oraz jeden ciąg odwiertów drążonych ręcznie świdrem strzemiączkowym (5 wierceń). Dokonano szeregu obserwacji architektonicznych, dotyczących łuk zamku, jak i miasta, oraz zachowanych tu średniowiecznych kościołów. Zgromadzono (w ramach 63 numerów inwentarzowych) zbiór zabytków ruchomych, składający się głównie z ułamków naczyń glinianych (2174 sztuki), destruktyw kości zwierzęcych (181) i nielicznych innych zabytków, łącznie 2400 sztuk. Ustalono także kolejność działań badawczych na przyszłe lata.

Wykopy I i II ułożono przy murach czterokondygnacyjnego, lokowanego na rzucie prostokąta (23 x 12 m) budynku szkolnego, dawniej więziennego, który według architektów został w całości zbudowany przez Prusaków. W obu wykopach zarejestrowano stratygrafie warstw kulturowych (wewnętrznego dziedzińca i szkolnego boiska — dawniej przygródka) a także poznano fundamenty budynku. W obu miejscach badanych fundamentów stwierdzono obecność poziomo biegnących szwów, rozdzielających dolne i górne partie murów. Różnią się one od siebie techniką budowania a po części także budulcem. Miano tu do czynienia z fundamentami gotyckimi, a przynajmniej wykonanymi w okresie obowiązywania tradycji murarskich średniowiecznych, które rozebrano, a na przypadkowo ukształtowanych koronach posadowiono nowe mury, wykonane z kamieni eratyckich i gotyckiej, wólnie użytej cegły rozbiórkowej. Przekonuje to, że Prusacy rozebrali tylko nadziemne partie starego domu